

EGELOPVANGERS OP DE VELUWE: 'EGELS HOUDEN NIET VAN PASTA, ZE MOETEN IETS TE HAPPEN HEBBEN'

Ange Wieberdink

In Nederland bestaan verschillende adressen waar zieke en verzwakte egels worden verzorgd. Eén daarvan is het egelasiel in Epe, dat ook betrokken is bij het onderzoek van de VZZ naar de verkeerssterfte onder egels. Tijdens de vorstperiode in januari begeef ik me naar Epe om te zien wat de egelopvang in de praktijk inhoudt. André Groothedde haalt ons op van het station. Hij is samen met zijn vrouw Gerrie verantwoordelijk voor de opvang van egels. *Zij* houdt zich vooral bezig met de dagelijkse zorg van de egels; *hij* richt zich op de publiciteit en de egelopvang in Nederland in breder verband.

Gerrie en André Groothedde, egelopvangers op de Veluwe. Foto Ange Wieberdink

Als ik aankom bij hun woonhuis annex asiel heeft de dierenambulance net een egel gebracht. Nadat Gerrie de egel verzorgd heeft, gaan we naar binnen. In de woonkamer staan in verschillende hoeken egels in alle vormen en maten: van glas, van porselein, als knuffel. Hoe zijn jullie met het asiel begonnen?

André: In Epe was rond 1980 een vrouw actief in de plaatselijke afdeling van de Dierenbescherming, die zich bezig hield met de egelopvang. Gerrie kreeg van haar eens een egel om voor te zorgen. Die liep hier toen de hele winter door de kamer. Toen die mevrouw het jaar daarop vroeg of Gerrie de egelopvang wou overnemen, heeft ze dat gedaan. We begonnen met hokken in de kelder. Later is met geld van de Dierenbescherming Epe de schuur buiten gebouwd.

Gerrie vult aan: En nu doen we dit alweer bijna vijftien jaar. Waarom? Omdat het leuke en mooie beestjes zijn. Kijk maar eens goed naar hun koppies.

Hebben jullie je altijd tot dergelijk soort werk aangetrokken gevoeld?

André: Ik ben dit gaan doen nadat ik voor mijn werk ben afgekeurd. Maar ik liep vroeger in mijn vrije tijd wel veel op de Veluwe rond. Ik was vooral in de zwijnen en het

roodwild geïnteresseerd. Soms ging ik wel eens met een groep jagers mee (zelf jaag ik natuurlijk niet), bijvoorbeeld om het wild te tellen, en dan waren ze vaak verbaasd dat ik zoveel wist van de hoefdieren.

Gerrie: Ik was nooit zo op de natuur gericht. Totdat we met de egelopvang zijn begonnen.

Droge neus

Wat voor egels komen in het asiel terecht?

André: Vroeger werden door allerlei opvangcentra zo ongeveer alle egels opgevangen. Dat is niet meer zo. Je moet ze niet opvangen als het niet echt nodig is. Als mensen bellen dat ze een egel voor ons hebben, vragen we eerst of die egel nog goed rondloopt, en geven dan meestal het advies om hem te voeren en verder gewoon

Lang niet alle jonge egels die nog laat in het jaar rondlopen moeten worden opgevangen; een gewicht van 350 gram of meer is voldoende om de winter door te komen. *Foto Sim Broekhuizen*

te laten lopen. De dieren die echt opgevangen moeten worden zijn meestal zieke volwassen egels, of aangereden egels of zogenaamde 'flesse-egels', die te vroeg hun moeder kwijt zijn geraakt. Als egels een droge neus hebben, is dat een slecht teken. Te mager en teveel parasieten ook.

Opvangen doen we dan zo kort mogelijk. Als ze weer goed eten en in de tuin hebben rondgelopen, worden ze uitgezet.

Verder komen in het najaar en de winter ook jonge egels in het asiel terecht. Egels krijgen pas laat in het jaar jongen. Jonge egels hebben nog geen duidelijk dag- en

Er wordt wat afgetutteld met egeltjes; hier de auteur in 1961 met 'Kasimier', twee hoog achter in Amsterdam. Foto Koos Wieberdink

nachtritme. Dat kan ook tijdens de winterslaap nog een rol spelen. Soms, op warmere dagen in de winter, vind je wel eens egels die aan de wandel zijn. Dat zijn dan vaak die jonge beesten. Vroeger pakten we die op. Nu laten we ze lopen, houden ze voor zover mogelijk in de gaten en meestal gaan ze dan gewoon weer terug in winterslaap.

Egels verliezen tijdens de winterslaap ongeveer een derde van hun lichaamsgegewicht. Jonge beesten die nog niet voldoende op gewicht zijn gekomen - nog geen 350 gram wegen - komen vaak in het asiel terecht.

Mag iedereen zomaar egels verzorgen?

André: Omdat egels beschermd zijn, moet je een vergunning hebben. Wij hebben een vergunning die ook toestaat dat andere mensen egels opvangen, onder onze begeleiding, als er bij hun in de buurt geen opvangadres is. We vangen ook wel eekhoorns, konijnen, hazen, vossen en jonge reeën op. Die laatste gaan naar een boswachter, die ze groot brengt op een speciaal weijtje.

Kattevoer

Toen ik klein was vond ik eens een egeltje. Kasimier, zoals we hem noemden, namen we mee naar huis, een etage in Amsterdam. We dachten dat Kasimier een pootje gebroken had en lieten zelfs een röntgenfoto van hem maken. Kasimier scharrelde op onze etage rond en kreeg brood met melk als ik het me goed herinner. Vroeger wist je niet beter. Wat krijgen de egels hier in het asiel?

André: De egels eten in het wild vooral insecten en wormen. In het asiel krijgen ze kattevoer. Ze zijn wel kieskeurig wat het eten betreft. Daar is een mooie anekdote over. Een paar jaar geleden hadden we via RTL4 wel 2000 blikjes kattevoer kado gekregen in het kader van een promotie-actie van een kattevoerbakfabrikant. Maar mooi dat de egels dat niet aten. Het was een soort pasta en de egels lusten dat niet. Die willen iets te happen hebben. Brood en melk is niet goed voor de dieren. Daar krijgen ze wormen van.

Hoe wordt het asiel gefinancierd?

André: Wij worden voor het grootste deel betaald door de Dierenbescherming in Epe. Verder ontvangen we giften van particulieren. Het geld is vooral nodig voor de die-

renarts en verder voor hun voeding. Een volwassen egel eet voor zo'n 75 ct per dag.

Ons gesprek wordt onderbroken door een bezoeker aan de deur, een meisje dat een week geleden een egeltje heeft gebracht. Als dank voor de zorg brengt ze een zilveren tieltje en een egeltje van steen.

De pauze is aanleiding voor een rondje door het echte asiel, dat eigenlijk uit twee delen bestaat. De meeste egels zitten in een schuurtje buiten. De wanden zijn versierd met kindertekeningen van egels. Er staan hokken waar op dat moment acht jonge egels zitten. Iedere egel heeft een eigen hok. De schuur wordt vorstvrij gehouden. Twee van de jonge egeltjes hebben zelfs een warmte dekentje. Ze liggen verstopt in handdoeken. Eens per dag, meestal 's avonds, worden ze verzorgd. Elk egeltje heeft een schoteltje met kattevoer. In een apart deel van het schuurtje staat een wasmachine, speciaal voor de was van de dozen van de egels.

Het tweede deel van het asiel is de tuin van de familie Groothedde. Het grootste deel van de tuin is omheind en in dat deel staan lage kweekbakken die ooit voor de moestuin werden gebruikt. Nu zijn het de winterhokken voor de egels. In plaats van glasramen zitten er nu houten luiken overheen. Vier egels liggen, elk in een vak, te 'winterslapen'. Ook bij hen staat een schoteltje met kattevoer, dat nu door de koude diepgevroren is.

Mr. Pieter van Vollenhoven met een egeltje uit het asiel in Epe. Foto Martin Hollering

Gerrie: De kweekbakken hebben een opening naar de tuin. Die hebben we nu in de winter afgesloten, anders eten de katten het voer voor de egels op. Egels vinden het over het algemeen lekker om ergens onder te kruipen. Zo waren we ooit drie egels kwijt. Die vonden we terug onder de compostton. Laatst werden we gebeld over een egel die notabene achter een ijskast klem zat. Die was daar ook lekker onder weggekropen. Uiteindelijk hebben we de motor moeten demonteren om hem vrij te krijgen.

Slakken bestrijden?

Doen jullie ook nog andere dingen dan egels opvangen en verzorgen?

André: we werken ook op verschillende manieren aan voorlichting over de opvang van egels. Het asiel is openbaar. In de zomer komen soms wel 40 mensen op een dag kijken. Die staan op een camping in de buurt en kennen ons bijvoorbeeld van het Jeugdjournaal. Sinds we daar te zien zijn geweest krijgen we meer bezoek. Vooral bij het voeren 's avonds is er vaak veel bekijks.

Verder geven we voordrachten op scholen. Het is wel gek dat schoolkinderen vaak meer weten van de uitgestorven dinosauriërs dan van een van onze oudste zoogdieren, de egel. Verder ben ik de woordvoerder van de Stichting Egelopvang Nederland.

Die geeft ook advies over egelwallen, hoe je houtstapels moet maken waar egels beschutting zoeken en dergelijke. En dan is er ook nog de egeltelefoon. Zo staat ons nummer sinds enige jaren bekend. Bijna dagelijks bellen mensen om informatie over egels en hun verzorging. Ons nummer is bekend bij dierenartsen, asielen en dierenwinkels. Zo geven we veel advies aan particulieren.

Eens belde er een boer die steeds gefluit hoorde in zijn tuin. Het was geen nachtegaal, maar wat kon het dan wel zijn. Het bleken jonge egels te zijn die hun moeder kwijt waren. Egels maken soms rare gelui-

den. Mensen worden wel eens wakker van het knorren en blazen van egels die urenlang om elkaar heen kunnen draaien voordat ze paren.

Vorig jaar werden we een paar keer benaderd door mensen die een egeltje wilden voor in de tuin. In het blad Groei & Bloei had gestaan dat egels zoveel slakken aten, en dat je bij ons een egeltje zou kunnen krijgen! Met egels zou je die slakken milieuvriendelijk kunnen bestrijden. Maar zo werkt dat natuurlijk niet. De egels die hier komen zetten we weer uit in de vrije natuur.

Wij werken verder ook mee aan de telefoondienst van Das & Boom, met name 's avonds en in het weekend. Vooral de voorjaarsmaanden zijn cruciaal in verband met opvang van jonge dassen van doodgereden vrouwtjes.

In de buurt van Epe loopt op dit moment een onderzoek van de VZZ om na te gaan in hoeverre het verkeer werkelijk een bedreiging vormt voor de egelstand. Denkt je zelf dat de sterfte soms te hoog is?

André: Ik weet het niet, maar ik heb wel een hekel aan al die dode beesten langs de weg. Ik werk aan het onderzoek mee door regelmatig een traject af te rijden om eventuele slachtoffers te tellen.

Gerrie toont ons een nieuwjaarskaart van de voorzitter van het Fonds Slachtofferhulp, mr. Pieter van Vollenhoven. Dit fonds heeft als doel geld bijeen te brengen voor hulpverlening aan slachtoffers van misdrijven en verkeersongevallen. Mr. Pieter zelf is de grootste sponsor van het fonds via de concerten die hij geeft samen met zijn 'Gevleugelde Vrienden' Pim Jacobs en Louis van Dijk. Als symbool voert het fonds een egel, één van de talrijkste verkeersslachtoffers onder de zoogdieren. Op de nieuwjaarskaart staat dan ook een prachtige foto van de voorzitter, met een egeltje afkomstig uit het asiel van André en Gerrie in zijn handen.

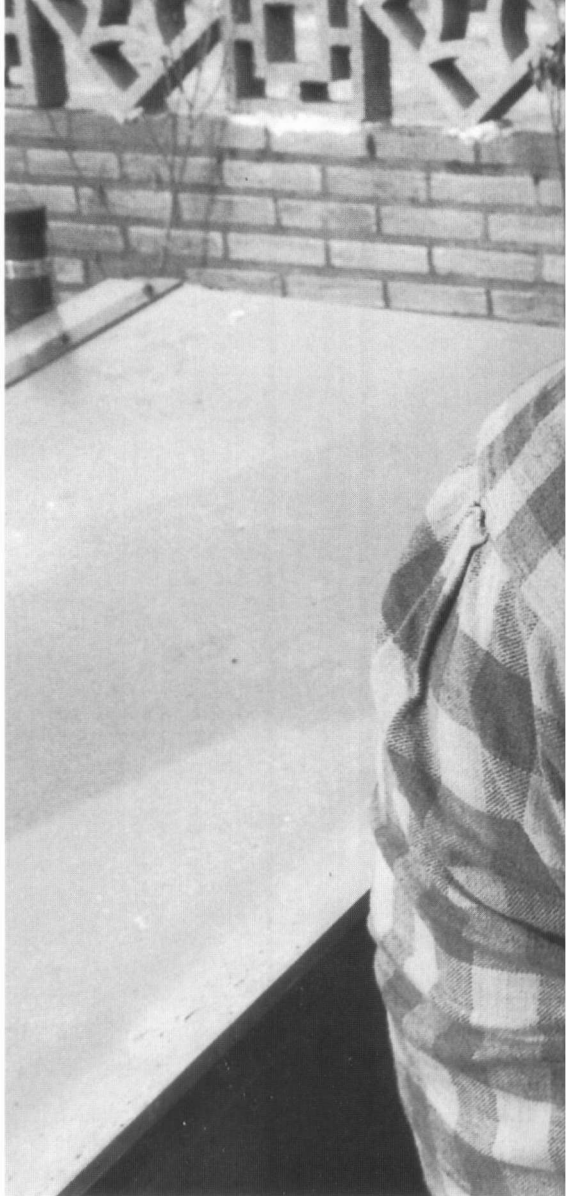
Hoe beoordeel je zelf het nut van egelopvang?

André: Ik ben overtuigd van het nut. Het zou goed zijn om dat ook werkelijk hard te kunnen maken door bijvoorbeeld egels die weer worden uitgezet te voorzien van zendertjes, zodat je ze volgen kunt.

Blinde Klaas

Waar laten jullie de egels weer los?

André: Als de egels weer op krachten gekomen zijn, zetten we ze uit, het liefst op de plek waar we ze gevonden hebben, tenzij dat niet meer kan of te gevaarlijk is. In dat verband hebben we ooit zes paar egels, die

niet terug konden naar hun oude leefgebied, uitgezet in Almere. In die gemeente op het 'nieuwe land' waren nog geen egels. Het Ministerie was er niet voor om daar egels uit te zetten, maar met de twee biologen van de gemeente Almere hebben we het er toch op gewaagd. Het jaar daarop werden er al jonge egels gezien. We weten niet zeker of die van 'onze' egels waren of van egels die er misschien op een andere manier gekomen waren. In ieder geval zitten daar nu ook egels.

In een enkel geval worden egels niet meer in de vrije natuur losgelaten, zoals de blinde egel Klaas. Behalve dat hij blind is, heeft hij ook nog de eigenaardige gewoonte

Gerrie bij de voormalige kweekbakken in de egeltuin, nu omgebouwd tot winterverblijven. Foto Ange Wieberdink

dat hij dagelijks moet worden toegesproken en aangehaald. Toen dat een keer niet gebeurde, ging hij in hongerstaking. Klaas woont nu in een ommuurde tuin in Gouda. Hij zou het anders niet overleven.

Gerrie: Op zich kost het ons geen moeite om de egels weer uit te zetten. Ze horen tenslotte in de vrije natuur. Alleen als het gaat om een nest jongen die we helemaal hebben groot gebracht, dan is het wel eens moeilijk om ze te laten gaan. Maar ook dan, ze horen in de natuur thuis. 🐿

Voor Kasimier is het nooit meer tot uitzetten gekomen. Hij viel van ons balkon op tweehoog en overleefde dat niet.

Ange Wieberdink, Tweede Helmersstraat 40 BV, 1054 CK Amsterdam

(Voor de Vlamingen onder ons: Mr. Pieter van Vollenhoven is de echtgenoot van Prinses Margriet, een jongere zuster van Koningin Beatrix)